

Täysistunto

Keskiviikko 29.4.2020 klo 16.17—16.25

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi

Hallituksen esitys HE 61/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 7/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 7/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Vehviläinen esittelee.

Keskustelu

16.17 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näkyy olevan niin, että täällä ei ole suuria kansanedustajien joukkoja, mutta kun valiokunta on tehnyt tähän kohtalaisen paljon merkittäviä muutoksia, niin käyn tämän valiokunnan mietinnön tässä hieman perusteellisemmin läpi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin COVID-19-epidemian vuoksi. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 31.10.2020 saakka.

Eduskunta edellytti työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta antamassaan eduskunnan vastauksessa, että hallitus selvittää välittömästi keinoja työttömyysturvaetuuksien käsittelyn sujuvoittamiseksi ja varmistaa työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen etuuksien toimeenpanon niin, että etuudet pystytään maksamaan viivytyksettä. Eduskunta on hyväksynyt vuoden 2020 toisen lisätalousarvion yhteydessä lisäystä 41 miljoonaa euroa Kansaneläkelaitokselle ja 20 miljoonaa euroa työttömyyskassoille etuuskäsittelyn turvaamiseksi COVID-19-viruksen aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi. Tavoitteena on nykyistä nopeammin ja tarvittaessa myös nykyistä pidempään myöntää työttömyysetuuden hakijoille toimeentulon turvaa työttömyysturvajärjestelmästä ja näin saada vähennetyksi tarvetta hakea toimeentulotukea.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi työttömyysetuuksien määrää koskevia väliaikaisia muutoksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää säännöksiä ja näin keventää etuushakemuksen käsittelyn edellyttämää työmäärää ja neuvontatyön tarvetta. Muutosten arvioidaan edesauttavan henkilöstöresurssin suuntaamista nimenomaan etuuksien maksamiseen.

Työttömyysetuuden sovittelun osalta esityksessä ehdotetaan, että yritystoiminnan tuloa soviteltaessa tulot arvioidaan hakijan oman ilmoituksen perusteella. Lisäksi ehdotetaan väliaikaista poikkeusta niin kutsuttujen laskennallisen tulon ja erityisen sovittelujakson käyt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2020 vp

töön työttömyysetuuden sovittelussa. Esityksessä ehdotetaan myös, että työmarkkinatuen tarveharkinnasta ja osittaisuudesta luovuttaisiin väliaikaisesti. Lisäksi ehdotetaan, että työttömyysetuutta voidaan väliaikaisesti maksaa hakemuksen perusteella ennakkona enintään kuudelta kuukaudelta nykyisen kahden kuukauden sijasta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että valmistelun aikana on arvioitu myös työmarkkinatuen odotusaikaa työmarkkinatukea koskevien hakemusten määrän voimakkaasti kasvaessa. Kansaneläkelaitos on arvioinut, että väliaikainen poikkeus odotusajan asettamiseen vähentäisi manuaalista työtä hakemuskäsittelyssä. Valmistelussa katsottiin, että muutosta ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa. Odotusajasta luopuminen väliaikaisestikin voisi johtaa työmarkkinatukea koskevien hakemusten voimakkaaseen kasvuun ja tästä seuraavaan työmarkkinatukimenon kasvuun tilanteessa, jossa työmarkkinatukihakemusten määrän odotetaan muutenkin kasvavan.

Kansaneläkelaitoksen lausunnon mukaan lakiehdotuksen 2 §:n 1 kohtaan sisältyvällä sovittelutilanteiden keventämisellä ei ole saavutettavissa riittävää hyötyä toimeenpanon kannalta ilman edellä kuvatun odotusajan väliaikaista keventämistä. Työttömyyskassojen Yhteisjärjestön näkemyksen mukaan sovittelua koskeva muutos vastaa työttömyyskassojen toiveita sovittelusäännösten kehittämisestä, mutta muutokset olisi parempi tehdä pysyvinä huolellisen valmistelun jälkeen. Saadun selvityksen perusteella lakiehdotus vähentää etuuskäsittelijöiden käsin tekemää työtä erityistilanteissa, joissa on myös suuri virheiden mahdollisuus. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi 2 §:n hyväksymistä muuttamattomana.

Kansaneläkelaitos katsoo valiokunnalle antamassaan lausunnossa, etteivät lakiehdotuksen 3 ja 4 §:ssä tarkoitetut työmarkkinatuen tarveharkinnan ja osittamisen väliaikaiset poistamiset vähentäisi vaan ennemminkin lisäisivät Kansaneläkelaitoksen työmäärää. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 3 ja 4 §:n poistamista lakiehdotuksesta ja tästä johtuvaa ehdotetun 6 §:n voimaantulosäännöksen ja pykälänumeroinnin muuttamista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että työttömyysturvan toimeenpanon sujuvoittamista ja nopeuttamista edelleen jatketaan muun muassa selvittämällä, miten tulorekisterin tietoja voidaan nykyistä paremmin käyttää hyväksi toimeenpanossa.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

16.22 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! On toisaalta aivan sopivaa, että ennen vapunviettoon siirtymistä tässä suuressa salissa käsitellään juuri työhön ja toimeentuloon liittyvää mietintöä ja lakiesitystä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt erittäin huolellista työtä, ja on aina arvokasta, kun tästä talosta saadaan eteenpäin yksimielistä lainsäädäntöä. Sehän ei välttämättä tuonne kotikatsomoihin ja suurelle yleisölle tule ilmi, että suurin osa näistä meidän käsittelemistämme asioista saadaan tuolla valiokunnissa yksimieliseksi. Se, että sosiaali- ja terveysvaliokunta teki sinne muutoksia ja tarkensi ja paransi sitä hallituksen esitystä, kertoo myöskin siitä, että ei tässä nyt pelkkiä kumileimasimia täällä eduskunnassa olla ja todella lainsäädäntötyötä ihan tosissaan täällä tehdään.

Puhemies! Kun tässä koronapandemian aiheuttamassa tilanteessa meillä on satojatuhansia ihmisiä vailla työtä ja ollaan ajautettu tällaiseen erikoiseen tilanteeseen, kun yhteiskuntaa ja talouselämää on suljettu, niin on aivan välttämätöntä, että työttömyysetuuksia pystytään maksamaan mahdollisimman nopeasti ihmisille. Sillä lailla me huolehdimme siitä, että kodeissa ja perheissä pysyvät maito ja leipä pöydässä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2020 vp

Lisäksi on erittäin tärkeää, minkä tuossa myös valiokunnan puheenjohtaja Vehviläinen mainitsi, että toimeentulotukeen ei tarvitsisi niin hirveästi turvautua, koska sen tulee olla aidosti viimesijainen sosiaalietuus, ei ollenkaan pääsääntö, ja me kaikki tiedämme tässä talossa ne toimeentulotukeen liittyvät kiistattomat ongelmat. Sitä on erittäin monimutkaista hakea, ja voisi sanoa jopa, että hieman nöyryyttäviäkin piirteitä voi olla siinä toimeentulotuen hakemisessa.

Puhemies! Koronakriisi on koetellut monella tavalla eri organisaatioita, ja tässä oli sellainen huoli yhdessä vaiheessa, että pystyvätkö työttömyyskassat hoitamaan tätä hommaa ja onko siellä kassoilla riittävästi kestäkykyä vastata näin valtavaan lomautusten ja irtisanomisten ja työttömien määrään, mutta tähän asti on mennyt aika hyvin, ja siitä suurkiitos työttömyyskassoille ja niissä työskenteleville ihmisille.

Pidän tärkeänä myös sitä, että Kansaneläkelaitoksen, Kelan, resursseista huolehditaan. Sinne tulee kyllä väistämättä paineita Kelan hoitaessa perusturvaa ja nykyään myös toimeentulotukea. Esimerkiksi parannukset yrittäjien sosiaaliturvaan varmasti tulevat Kelaan luomaan paineita.

Puhemies! Hienoa, että ollaan saatu tämäkin esitys eteenpäin, ja toivottavasti tämä osaltaan auttaa suomalaisia kestämaan ja jaksamaan tämän koronakriisin keskellä. Toivotan omalta osaltani niin tänne edustajille kuin sitten kaikille kuulijoillekin oikein hyvää vapua!

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 61/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.